

Lars Pryds

om

HEDY LAMARR

Georges

Antheil

og

2.297.357

GALLERI

Lisze Brünin

9.6.-9.7.2005

Hedy Lamarr

Skuespiller og opfinder.

Født Hedwig Eva Maria Kiesler, 9. november 1913 i Wien, Østrig.
Død 19. januar 2000 i Orlando, Florida, USA.

Gift og skilt seks gange, med/fra:

Fritz Mandl (1933-37); Gene Markey (1939-40);
John Loder (1943-47); Ted Stauffer (1951-52);
W. Howard Lee (1953-60); samt Lewis J. Boies (1963-65).

Fik to børn med John Loder, og adopterede en søn mens hun var gift med Gene Markey.

Teateruddannet hos Max Reinhardt i Berlin.
Første filmrolle i **“Geld Auf der Straße”** (1930).

Hedy blev internationalt kendt – som Hedy Kiesler – for sin rolle i **“Extase”** (1932), hvor hun som den første kvinde nogensinde optrådte helt nøgen på film. Den tjekkisk producerede film indeholdt efter datidens standarder temmeligt vovede sex-scener, bl.a. en simuleret orgasme, der (ifølge Hedy Lamarr's selvbiografi fra 1966) blev gjort mere troværdig ved at instruktøren under optagelserne stak hende bagi med en knappenål. Ak ja.

Filmen blev bandlyst af en oprørt Pave Pius XI og forbudt i adskillige lande, bl.a. USA, hvilket var med til at øge filmens popularitet, selvom mange aldrig så den. Filmen blev kaldt “The Most Whispered About Picture in the World” og er i dag en rigtig klassiker fra tiden lige efter stumfilmen.

Hedy blev gift første gang i 1933, med en af verdens største våbenfabrikanter, den nazivenlige Fritz Mandl, som nærmest holdt hende indespærret i hjemmet som sit personlige trofæ. Hedy var som fru Mandl et naturligt midtpunkt i Wiens selskabsliv, og underholdt ved selskaber store personligheder som Adolf Hitler og “Il Duce”, Benito Mussolini.

Den dominerende Mandl forsøgte at opkøbe alle eksisterende kopier af **“Extase”**, dog uden synderligt held. Selv Mussolini havde en kopi af filmen, som han nægtede at skille sig af med.

Hedy flygtede fra Mandl og Wien i 1937 og kom via London til Hollywood, hvor Louis B. Mayer fra MGM skrev kontrakt med hende. Han forlangte at hun skiftede kunstnernavn – for at sløre hendes forbindelse **“Extase”**: “We make clean pictures” – og hun tog efternavnet Lamarr efter stumfilmstjernen Barbara La Marr.

Louis B. Mayer lancerede hende som “The Most Beautiful Girl in the World”, og hun blev da også den mest populære pin-up girl på de amerikanske soldaters vægge op til og under Anden Verdenskrig.

Hedy havde som skuespillerinde sin storhedstid i 1930'erne og 1940'erne i film som **“Algiers”** (1938), **“Lady of the Tropics”** (1939), og som Tondelayo i klassikeren **“White Cargo”** (1942).

Efter Anden Verdenskrig var karrieren for nedadgående – ikke mindst hjulpet på vej af Hedy's egen beslutning om at takke nej til hovedroller i film som **“Gaslight”** og **“Casablanca”**.

Hendes sidste store succes var som Delilah i **“Samson and Delilah”** (1949) – dengang Paramount Studios største kassesucces til dato. Hedy's allersidste film var **“The Female Animal”** (1957).

I alt indspillede Hedy Lamarr over 30 film og nåede at spille sammen med bl.a. Clark Gable, James Stewart, Spencer Tracy, Charles Boyer, Lana Turner og Judy Garland.

Patent nr. 2.292.387

I 1940 udviklede Hedy sammen med komponisten Georges Antheil (1900-1959) et **“Secret Communications System”**, hvormed fjernstyrede torpedoer blev umulige at spore for fjenden – i dette tilfælde det nazistiske Tyskland, som Hedy havde lært at hade gennem sit ægteskab med Fritz Mandl.

Systemet, også kendt som **“frequency hopping”**, lader 88 radio-frekvenser skifte efter et særligt mønster, svarende til hulmønstret i et mekanisk klavers papirrulle. Idéen var så nyskabende, at det amerikanske patentkontor i 1942 tildelte Hedy – under hendes giftenavn Kiesler Markey – og Georges Antheil patent **nr. 2.292.387**.

Opfindelsen kom dog aldrig i brug under Anden Verdenskrig – angiveligt netop fordi de to brugte associationen til det selvspillende klaver som forklaring overfor den amerikanske flåde, da systemet skulle i anvendelse. Antheil sagde selv senere:

“In our patent Hedy and I attempted to better elucidate our mechanism by explaining that certain parts of it worked like the fundamental parts of a player piano. Here, undoubtedly, we made our mistake. The reverend and brass-headed gentlemen in Washington who examined our invention read no further than the words ‘player piano’. ‘My God,’ I can see them saying, ‘we shall put a player piano in a torpedo.’”

At opfindelsen ikke var helt ubrugelig, bevises af at konceptet – nu kendt som **“spread spectrum”** – i dag er den grundlæggende teknologi bag bl.a. trådløst internet og digital mobiltelefoni, og bruges desuden i amerikanske militærsatellitter.

Første gang det amerikanske militær benyttede sig af teknologien var i øvrigt i kommunikationssystemer under Cuba-krisen i 1962 – tre år efter patentet var udløbet.

Ingen af de to patentholdere tjente en øre på deres opfindelse – og først i 1997 fik Hedy Lamarr en slags oprejsning, da hun blev tildelt en hæderspris af the Electronic Frontier Foundation for opfindelsen.

Georges Antheil

Født 8. juli 1900 i Trenton New Jersey.

Død i Hollywood 1959.

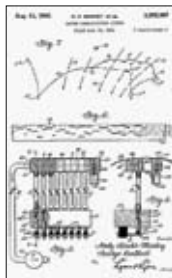
Koncertpianist og komponist.

Studier ved Philadelphia Conservatory.

Forlod i 1922 USA for at bo og arbejde som koncertpianist i Berlin (hvor han bl.a. mødte Igor Stravinsky), og i Paris, hvor omgangskredsen omfattede James Joyce, Ezra Pound, Salvador Dali, Ernest Hemingway og Picasso. Allerede i slutningen af 1920'erne vendte han hjem til USA og blev i Hollywood nabo til Hedy Lamarr.

Opførelsen af hans værker – eksempelvis **“Mechanisms”** og **“Airplane Sonata”** – vakte opstandelse på grund af den usædvanlige sammensætning af instrumenter og alternative lyd-kilder. Han var avantgarden i europæisk musik i midten af 1920'erne, og fik tilnavnet **“The Bad Boy of Music”**, hvilket også blev titlen på hans selvbiografi.

Antheils mest kendte værk er **“Ballet Mecanique”** (1924), skrevet for – hold fast: tre xylofoner, fire stortrommer, en gongong, to pianoer, tre flyvemaskinepropeller, syv elektriske klokker og seksten synkroniserede mekaniske klaverer.

Kilder / læs mere

The Hedy Lamarr Foundation

www.hedylamarr.org

Inventors Assistance League

www.inventions.org/culture/female/lamarr.html

Critical Mass by TC Candler

www.tccandler.com

The German-Hollywood Connection

www.germanhollywood.com/lamarr.html

Wikipedia – The Free Encyclopedia

www.en.wikipedia.org/wiki/Hedy_Lamarr

The Internet Obituary Network

www.obits.com/lamarrhedy.html

Movie Treasures

www.movietreasures.com

Hedy Lamarr:

Ecstasy and Me – My Life As A Woman

Udkommet 1966

The Ballet Mecanique Page

www.antheil.com

The George Antheil Festival 2003

www.paristransatlantic.com/festival/index.html

G. Schirmer Inc.

www.schirmer.com/composers/antheil_bio.html

Lars Pryds

Maler/grafisk designer

Født 1962 i Kolding.

Uddannet på Kunsthåndværkerskolen i Kolding 1983-87, afgang som tegner/grafiker 1987.

Har siden 1984 udstillet på **censurerede udstillinger** (bl.a. Kunstnernes Påskeudstilling 1986+87, Kunstnernes Sommerudstilling 1986+87 og Nordisk Tegnetriennale 1990+92), **separatudstillinger** (bl.a. Galleri Deco, Aalborg; Esbjerg Museum; Galerie Buchelhax, Silkeborg, Galleri Kellum, København., Galleri Vejle, Vejle; Galleri Projekt, København), samt talrige **gruppeudstillinger** i Danmark og udlandet.

Siden 1996 ansat som grafisk designer, nyhedsgrafiker og illustrator på Morgenavisen Jyllands-Posten, fra 2004 med base i København.

Prisvinder i danske og udenlandske designkonkurrencer, bl.a. Society for News Design Best of Newspaper Design, Årets Avisside i Danmark og Golden Web Award.

Biograferet 1997 i Weilbach Dansk Kunstnerleksikon.

Medlem af BKF, Billedkunstnernes Forbund siden 1989.

Hedy Lamarr

– den østrigsk-fødte skuespillerinde, verdenskendt i 1930'erne for sin nøgenhed, og senere for sin billedskønne, men kølige fremtoning på amerikanske spillefilm – havde andet end "looks".

I begyndelsen af 1940'erne opnåede hun at få amerikansk patent – nr. 2.292.387 – på en opfindelse; en teknologi udviklet for den amerikanske flåde til brug i torpedoer under Anden Verdenskrig. Patentet kom dog aldrig i anvendelse under krigen, men opfindelsens grundidé om skiftende radiofrekvenser bruges den dag i dag bl.a. i moderne mobiltelefoni. Hedy Lamarr og hendes opfinderkollega Georges Antheil tjente aldrig en øre på deres opfindelse.

Det var denne kombination af kvindelig skønhed og "brains", samt Hedy's tumultagtige historie, der blev grundlaget for en lang stribe collager og malerier om og med ikonet Hedy Lamarr.

God fornøjelse! – Lars Pryds

GALLERI

Lise Brünin

9.6.-9.7.2005